

Belvedere wijst op belang cultuurhistorie bij ruimtelijke opgaven

Waterschappen kunnen niet om cultuurhistorie heen

“Waterschappen krijgen bij hun

wateropgave steeds meer te maken met ruimtelijke ordening. Dan krijgen ze ook meteen te maken met cultuurhistorie.

Ons hele land is cultuurhistorie. De vraag is dan hoe landschap, en dus cultuurhistorie, een rol kan spelen in de wateropgave.

De waterschappen pakken dit steeds beter op, maar laten nog kansen liggen”.

— Jaap van Peperstraten

Aan het woord zijn Frank Strolenberg en Dré van Marrewijk van het projectbureau Belvedere. Belvedere is in 2000 in het leven geroepen door vier ministeries. Dit was weer het gevolg van de Nota Belvedere in 1999 waarin een lans gebroken werd voor het doorbreken van de spanning tussen cultuurhistorie (bescherming van het verleden) en ruimtelijke ordening (ontwikkelen voor de toekomst.) Deze twee “grootheden” moesten elkaar niet in de weg zitten, maar elkaar juist versterken. Om dit te stimuleren, is er voor tien jaar geld gereserveerd om ruimtelijke initiatieven te stimuleren waarin specifiek aandacht wordt besteed aan cultuurhistorie. En om dit handen en voeten te geven, werd er bestuurlijke aansturing vanuit de overheden opgezet en een projectbureau opgericht.

Frank Strolenberg: “Ons credo is: behoud door ontwikkeling. Wij zien de ruimtelijke ontwikkeling als een gegeven en daarbinnen proberen we speciale aandacht te vragen voor ons erfgoed. Dit is een andere benadering dan de klassieke benadering. Die gaat uit van beschermen en afblijven. Ik vind die strategie niet in alle gevallen inzetbaar en effectief. Wij vinden dat cultuurhistorie moet leren omgaan met ontwikkeling en dat meebewegen ook een strategie is. Belvedere staat dan ook voor een ontwikkelingsgerichte benadering van de cultuurhistorie. Dit brengen we in praktijk door in te springen

op projecten op het terrein van stedelijke ontwikkeling, natuurontwikkeling, recreatie enzovoorts.”

Maar wat hebben waterschappen nu met cultuurhistorie te maken? Nou, veel. Zodra je maar naar een gemaal wijst om dit mogelijk te verplaatsen of te vergroten, zit je in de cultuurhistorie. Hetzelfde geldt bij het verleggen of verbreden van een watergang. Sterker nog: als je op zoek gaat naar een waterbergingsgebied loop je grote kans op oude kaarten een oplossing voor een hedendaags probleem te vinden. Belvedere vindt dat cultuurhistorische objecten geen obstakels hoeven te zijn, maar als waardevolle elementen in nieuwe plannen kunnen worden ingezet. Dat komt de kwaliteit van de plannen ten goede en versterkt de identiteit van de locatie.

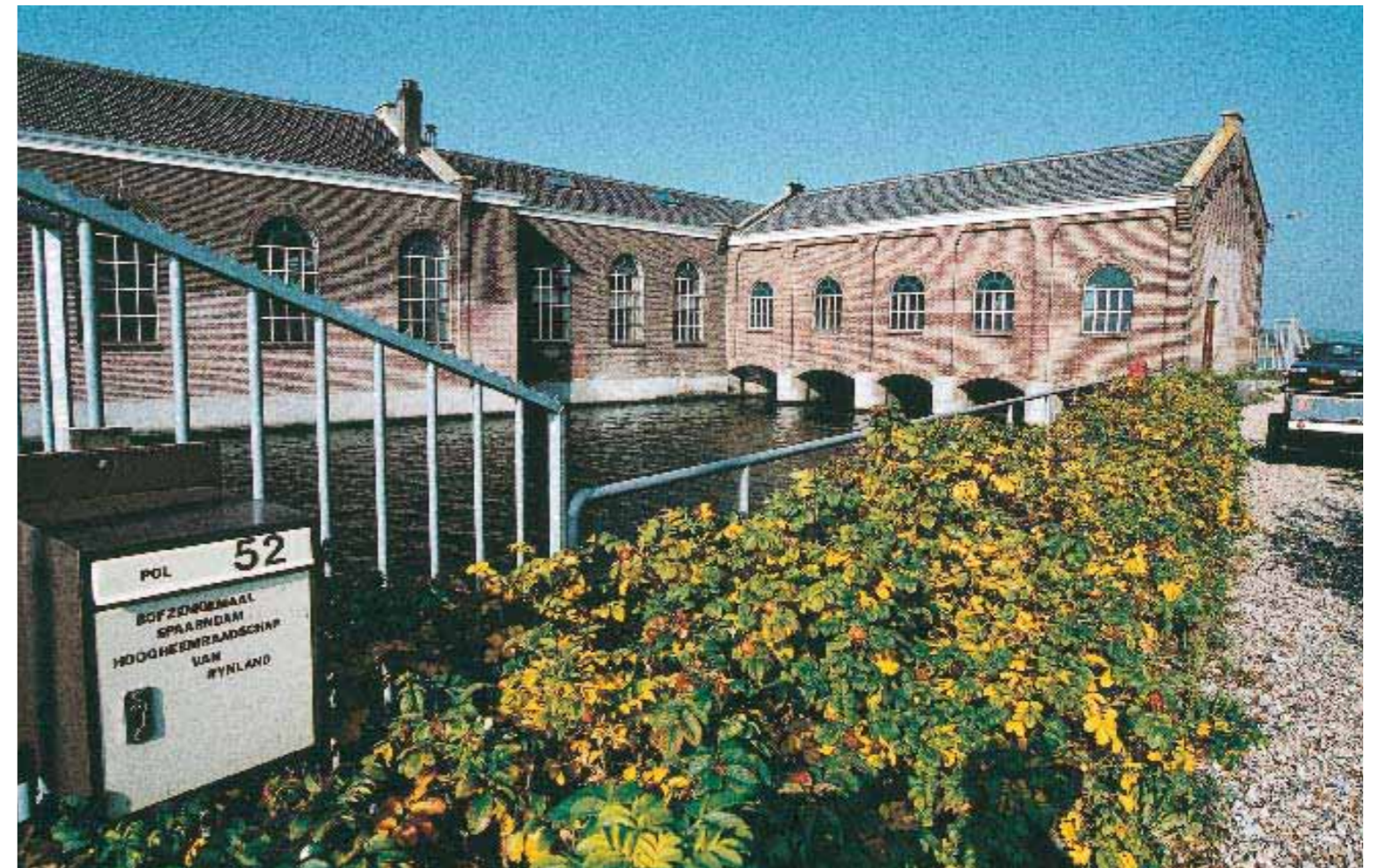
— Wederzijds begrip

— Frank Strolenberg: “Toen Belvedere ontstond, was er veel aandacht voor de Commissie Tielrooij en lag het begrip ruimte voor water prominent op tafel. We hebben contacten met de Unie en met enkele waterschappen gelegd om cultuurhistorie en de ruimtelijke opgave beter voor het voetlicht te brengen. Cultuurhistorie is één van de partijen als het gaat om de wateropgave met een ruimtelijke dimensie. Wij proberen wederzijds begrip tot stand te brengen. Wij begrijpen dat behoud van erfgoed niet altijd mogelijk is, zeker wanneer het gaat om

veiligheid tegen water. Belangen als wonen, recreëren, werken, natuur, maar ook cultuurhistorie moeten dan in samenhang afgewogen worden. Het is dan van alle kanten wat geven en nemen. Dat is helemaal niet erg, zolang dit de kwaliteit van de uiteindelijke oplossing ten goede komt.”

Dré van Marrewijk: “Waterschappen krijgen steeds meer met inrichtingsopgaven te maken en ze gaan daar verschillend mee om. Amstel, Gooi en Vecht bijvoorbeeld heeft het erfgoed in hun gebied geïnventariseerd. Deze gegevens kunnen ze gebruiken bij het maken van nieuwe plannen. De Overijsselse waterschappen plus het zuidelijk deel van Drenthe kijken naar wat zij aan waterstaatkundig erfgoed hebben en hoe ze daar mee om willen gaan, bijvoorbeeld bij de deelstroomgebiedvisie. En de toenmalige Noord-Hollandse waterschappen hebben samen met andere partijen en een adviesbureau de wateratlas voor het eiland Texel ontwikkeld. Deze atlas is bedoeld voor de watersysteembeschrijving en laat precies zien hoe aan de hand van de ontstaansgeschiedenis van het watersysteem het eiland is ontwikkeld.”

De wateratlas laat dus de essentie zien van het landschap waarin het waterschap zijn maatregelen moet treffen. Dit sluit aan bij een kerngedachte van Belvedere: cultuurhistorie als inspiratiebron voor de toekomst. Een soortgelijke benadering is ook te vinden bij plannen gericht op de Nieuwe Hollandse

Frank Strolenberg: 'Ik heb het gevoel dat we de komende tijd met de waterschappen veel gaan samenwerken'.

Links Frank Strolenberg en rechts Dre van Marrewijk,

Waterlinie. Hierbij wordt specifiek gekeken naar mogelijkheden om de vroegere inundatiegebieden te gebruiken voor waterberging en tegelijkertijd als stedelijk groengebied.

—Subsidiepot

— Om speciale aandacht te vestigen op cultuurhistorie, kan Belvedere rammelen met de subsidiepot; in totaal zit daar voor dit jaar 4,25 miljoen euro in. Frank Strolenberg: "Volgend jaar is dat bedrag aanzienlijk minder, omdat een groot deel daarvan naar het Investeringsbudget Landelijk Gebied gaat. Onze subsidieregeling bevat een experimentenpot bedoeld voor projecten waarbij op een nieuwe manier aandacht wordt gevraagd voor cultuurhistorie en een pot om extra aandacht te vragen voor cultuurhistorie bij de planontwikkeling voor ruimtelijke ingrepen. Deze regelingen staan ook open voor waterschappen, maar daar maken ze nog erg weinig gebruik van."

Voor de nabije toekomst heeft Belvedere nog drie troeven in de hand om meer aandacht voor cultuurhistorie te krijgen. Eind oktober wordt er een dik boek aan de DG Water overhandigd waarin voorbeelden staan van projecten van waterschappen en Rijkswaterstaat waarin cultuurhistorie een duidelijke plek heeft gekregen. In het boek vertellen medewerkers van waterschappen en Rijkswaterstaat hoe en waarom zij deze projecten hebben uitgevoerd. Belvedere wil

dit boek als een inspiratiebron presenteren. Dré van Marrewijk: "Rondom de presentatie van dit boek organiseren we een masterclass over water en cultuurhistorie. Een dag waarop kennis wordt uitgewisseld over waterbeheer, cultuurhistorie en inrichtingsopgaven. Voor die dag worden onder meer mensen uitgenodigd van Rijkswaterstaat die met ontwerpen bezig zijn, bijvoorbeeld voor ruimte voor de rivier. Maar natuurlijk ook waterschappers die aan het watersysteem werken, allerlei beleids mensen van de provincies, medewerkers van de Rijksdienst voor Monumentenzorg en van regionale organisaties die gericht zijn op het behoud van cultureel erfgoed."

—Ontwerpateliers

— Daarnaast organiseert Belvedere een reeks van ontwerpateliers. Deze ateliers zijn op locaties waar iets gaat gebeuren op het terrein van water en cultuurhistorie. Dat kunnen allerhande watervraagstukken zijn. Bijvoorbeeld een ruimte-voor-de-rivierproject of een waterbergingsvraagstuk. Dré van Marrewijk: "De bedoeling is om met de daar aanwezige cultuurhistorie het betreffende plan te verrijken en gezamenlijk, in aanwezigheid van verschillende disciplines zoals rivierdeskundigen, landschapsarchitecten en cultuurhistorici tot een inspirerend ontwerp te komen. We willen begin december het eerste ontwerpatelier houden. Dat gaat over het ruimte-voor-de-

rivierproject Noordwaard in de Biesbosch. Ontwerpateliers houden we ook heel graag met waterschappen, die kunnen zich zeer zeker ook aanmelden met concrete ideeën." Bij een ontwerpatelier gaat het er niet alleen om om de wateropgave en ruimtelijke ordening met elkaar hand in hand te laten gaan, maar ook om de identiteit van een bepaald gebied in stand te houden of te versterken. Hoe dat precies zal gebeuren, zal van plek tot plek verschillen. Kennis van de betreffende locatie is van belang, maar ook van bewoners uit de streek. Zij zullen worden uitgenodigd om hun cultuurhistorisch verhaal te vertellen.

Frank Strolenberg: "Ik heb het gevoel dat we de komende tijd met de waterschappen veel gaan samenwerken. Ik heb daar veel zin in. Het is onze wens om in 2009 de deur achter ons dicht te kunnen trekken met het gevoel dat ook de waterschappen dit goed oppakken. Diverse waterschappen zijn daar nu al mee bezig, maar daar zou op veel plekken nog wel een extra tandje bij kunnen."

Meer informatie:
Projectbureau Belvedere
Postbus 389
3500 AJ UTRECHT
telefoon 030 - 230 50 10
www.belvedere.nu

